

Bijzondere zeilprestaties zijn niet alleen voorbehouden aan mensen uit de categorie Bekende Nederlanders. Zeilen belicht een aantal van die vergeten zeilers onder de noemer 'Onbekende beroemdheden'.

Edo Ankum

BEWUST NAÏEF

Als kleine jongen woonde Edo Ankum aan het IJ. Haast binnen handbereik voeren de grote, vierkant getuigde klassiekers langs het ouderlijk woonschip, op weg naar Sail. Het liet hem dromen over een grote zeilreis naar onbekende bestemmingen. Die reis maakte hij uiteindelijk ook, vanuit dat gevoel van romantiek. Wel bleek de realiteit, tja... realistischer.

Tekst MICHEL VAN STRATEN Foto's EDO ANKUM

Edo en Joanne varen met hun twee kleine kinderen in de Golf van Aden, een berucht piratengebied. Plotse-ling gaat het radaralarm af. Schepen in de buurt.

Edo schrijft in *Rondom Afrika*: "Zowel aan bakboord als aan stuurboord ontwaren we een scheepje. Beide liggen op kruiskoers. De vaartuigjes naderen langzaam. Ze slepen netten, maar dat zegt niets. Het is een erkende piratentechniek om een jacht uit te schakelen door het in een net te laten varen. Ze naderen tot minder dan een mijl. De spanning is te snijden. De kinderen verstoppelen zich onder de salontafel. Ik sta met vuurpijlen in de aanslag. Joanne wacht nog even met haar *mayday* tot het eerste gewerschot klinkt."

Contrast

De situatie staat nogal in contrast met het leven in loondienst, van vóór hun zeil-avontuur. "Ik werkte als advocaat. We waren gewend aan een goede baan met goed salaris en een sociaal netwerk waar we op terug konden vallen als dat nodig was. En dan zit je ineens op zo'n boot die je niet kent en een levensstijl die je niet gewend bent, steeds op plekken waar je niemand kent en niet eens weet waar je je boodschappen kunt doen, zonder wasmachine en goed vervoer en dat soort dingen. Dan is het leven plots heel intensief."

Aan het woord is Edo Ankum, die samen met zijn vrouw Joanne en hun twee kleine kinderen op hun *Sally Lightfoot* in drie jaar tijd, vanaf de Middellandse Zee met de klok mee rondom Afrika voeren.

Naïef gestart

Het wordt een bewogen reis. *To say the least*. Als je de hoeveelheid spanningen, tegenvallers en (potentiële) ramspoed in oegenschouw neemt die Edo in zijn boek *Rondom Afrika* beschrijft, zou je bijna denken: waarom toch? Stelde Edo zichzelf ook die vraag wel eens tijdens de reis, vraagt ik hem. "Zeker. Plots ben je verantwoordelijk voor je gezin en dat heel dure schip dat je gekocht hebt. Die druk om iedereen veilig van A naar B te krijgen en te zorgen dat dat ook nog een beetje leuk blijft – daar heb ik wel aan moeten wennen."

Het stel krijgt genoeg voor de kiezen: slape-loze nachten achter het anker, zeeziekte, onnauwkeurige waypoints, een weigerende ophaalkiel, een motor die van zijn fundatie-bouten dreigt af te breken, ontoereikende weersvoorspellingen, dreiging van een overval (of erger) door piraten, serieuze fysieke problemen, onder andere door zeeziekte... Het zijn weliswaar elementen die onlosmakelijk met grote zeilreizen verbonden lijken te zijn, maar desondanks hebben ze een grote impact. "Die eerste maanden heb ik vaak gedacht: zat ik maar rustig in mijn kantoortje achter mijn computer met een kopje koffie. Dat was toch eigenlijk wel heel relaxed." Want: "Zodra we losgoiden gingen we vaak, mede door die zeeziekte, in de overlevings-stand."

Mogelijk klinkt dit negatiever dan dat Edo het ervaren heeft: "Het is natuurlijk ook het logische gevolg van de manier waarop we het avontuur zijn aangegaan: bewust naïef, zullen we maar zeggen. Met grote nieuwsgierigheid, openstaand voor alle nieuwe

ervaringen die op ons af zouden komen. Want als je te calculerend bent, ga je niet."

Ontnuchterende cijferperspectieven

Ter duiding noemt Edo enkele statistieken. "De techniek van het zeilen vormt maar zo'n vijf procent van je hele leven aan boord. En spullen gaan nu eenmaal stuk; dat hoort er gewoon bij." Herinnert hij zich dan de avontuurlijke hoogtepunten het meest? "Nou, nee," ontuchtert Edo. "De beloning is vooral dat je in heel bijzondere stukken van de wereld terecht komt. De harde realiteit is wel dat je dat maar één op de tien dagen doet." Het overgrote deel van het bestaan aan boord is simpelweg keihard werken, veel minder romantisch dus dan van tevoren bedacht. (Later in het gesprek zal Edo nog een andere statistiek aanhalen: "Gedurende die vijf jaar van onze reis hebben we in al die landen vrijwel uitsluitend fijne en vriendelijke mensen ontmoet. Hooguit drie hadden kwade bedoelingen.")

Hoezo Oost-Afrika?

Hoe kwam het stel erbij om langs de oostkust van Afrika te gaan varen? Flashback: vaarwater, vriendje, bootje. Deze ingrediënten vormen, zoals bij veel zeilers, voor de jonge Edo de opstap naar willen leren zeilen. Bijzonderder is de inspiratie om grote reizen te gaan maken. Die komt in eerste instantie niet uit de verhalen over iconische zeezeilers, maar uit de zeilschepen die in zijn jeugd langs hun varend woonschip aan het IJ voeren. Vanuit zee komend, of daar naar op weg, roepen ze bij Edo de wens op om zelf ook verre zeilreizen te

Zodra je van de Middellandse Zee de Rode Zee binnenvaart, begint het avontuur

gaan maken. Na het doorlopen van de Zeevaartschool in Enkhuizen is hij ertoe uitgerust om het ruime sop te kiezen. Een paar jaar lang varen Edo en Joanne met hun jongere kinderen en hun 14 meter lange *Sally Lightfoot* rond op de Middellandse Zee. Als vervolg op zo'n seizoen kunnen ze kiezen uit de lange weg via Gibraltar naar de Carib, of naar het Suezkanaal en vandaar verder zien. Ze kiezen uiteindelijk voor het laatste. "En dan zien we in Aden [Jemen] wel of we naar het Verre Oosten gaan of richting Zuid-Afrika. Zodra je van de Middellandse Zee de Rode Zee binnenvaart, begint het avontuur en laat je de beschaving wel achter je."

Piraten

Na de opgedane ervaringen in de Rode Zee met koraal navigatie, en een bevolking die

Edo stuurt.

SALLY LIGHTFOOT

Volgens een oude zeemanslegende is Sally Lightfoot een nachtclubdanceres in de Carib. In werkelijkheid is het de naam van een roodgekleurde krab die onder andere op de Galapagoseilanden voorkomt. Edo Ankum: "De naam bedachten we net na ons bezoek aan dit gebied. We vonden het leuk in combinatie met die nachtclubdancereslegende en door het feit dat krabben, net als zeilschepen, altijd een beetje zijwaarts vooruitgaan, verlijeren als het ware." De *Sally Lightfoot* van Edo's avontuur is een aluminium Ovni 435.

Bouwjaar	2002
Loa	14,37 m
Breedte	4,22 m
Diepgang	0,85 m (ophaalkiel)

geen idee heeft wat die zeilers met hun jacht precies aan het doen zijn, zien Edo en Joanne in Oost-Afrika een vaargebied dat ook binnen hun mogelijkheden ligt. "Maar dat pakt toch anders uit als we langs Somalië moeten." In 2005 is het gevaar van piraterij nog niet op zijn hoogtepunt, maar aanwezig is het wel, en er wordt ook volop voor gewaarschuwd. "De *Red Sea Pilot* adviseerde: 'Vaar met een ruime boog om Somalië en [het eiland] Socotra heen. Regel een escorte of vaar in een konvooi. Gebruik geen navigatieverlichting of marifoon. Verberg waardevolle spullen maar leg 'iets' grijpklaar. Overweeg of je een geweer wilt ter verdediging.'" Om na nog wat adviezen af te sluiten met een veelzeggend: 'Reken niet op hulp.' Terwijl Edo na het verlaten van de Rode Zee deze aanwijzingen aan het verwerken is, bereikt hem via de radio het bericht over twee jachten die zojuist overvallen zijn in de Golf van Aden. Er was gericht op ze geschoten. Edo schrijft hierover: "Onze wereld staat op zijn kop. Snelle boten en gerichte schoten – dáár heeft de pilot niets over gezegd. Met knikkende knieën verlaten we Aden." Begrijpelijk, zeker wanneer later die twee eerder genoemde 'vissersbootjes' op hen afvaren. En net voor de situatie haar climax lijkt te bereiken, horen ze het geluid van

een vliegtuigmotor. "Een Duits marine-vliegtuig komt heel laag over en draait met een boog om ons heen. Letterlijk een geschenk uit de hemel. Het ene vissers-schip kruist voorlangs, het andere achterlangs." De vermeende piraten raken uit het zicht. Maar ze zijn het risicogebied nog niet uit. Edo weet dat het sterk afgeraden wordt om tussen de Hoorn van Afrika en Socotra door te varen, omdat daar de kans op een ontmoeting met piraten het grootst is. Aanbevolen wordt de omweg rondom Socotra. Toch neemt het stel, na veel twijfelen en opkruisen, de route tussendoor, wanneer de wind gunstig staat, met de snelheid hoog en de maanloze nacht donker. Nadat de koers naar het zuiden is verlegd, hoort Edo over de radio over piratenaanvallen op koopvaardischepen, waarvan er één zich op 20 mijl afstand afspeelde. "Koude rillingen lopen over mijn rug." Daar blijft het gelukkig bij. "Door het oog van de naald zeilen we de Indische Oceaan op."

Onderhuidse spanning

Na de spanning van het piratengebied dienen zich nieuwe hartslagverhogende momenten aan. Het eerste door het intikken van een verkeerd getalletje in de gps. Wanneer Edo na het ontdekken en corrigeren van zijn fout de balans opmaakt,

SLEEPBOOT ALPHECCA

De in 1913 gebouwde stoomsloopboot *Alphecca* was, eenmaal verbouwd tot motorsloopboot, tot 2005 in actieve dienst. Na jaren van verwaarlozing werd ze van de ondergang gered en gerestaureerd. Ondergebracht in een stichting werd *Alphecca* in 2015 opgenomen als Varend Monument in het Nationaal Register Varende Monumenten. Sinds 2019 zetten Edo en Joanne zich in voor het behoud van de sleper. Ze is te bezoeken in de Erfgoedhaven in Rotterdam. Zie Alphecca.nl.

dringt het tot hem door dat ze ontsnapt zijn "aan een stranding die in het gunstigste geval het einde van *Sally Lightfoot* had betekend."

Maar de hevigste beproeving van de reis moet dan nog komen. Edo wordt op weg naar Madagaskar serieus aangevallen, niet door piraten, maar door zijn eigen lichaam. Het begint met een ontsteking aan twee vingers van zijn rechterhand. Mogelijk heeft hij zich eerder geprikt aan de graten van een vis, en de eerst nog alleen stekende witte puntjes op zijn vingers genegeerd. Maar nu worden die vingers steeds roder, groter en pijnlijker, totdat hij ze niet meer kan gebruiken – alles op vele honderden mijlen verwijderd van medische hulp. Maar dat is nog niet alles. Het wordt erger. Nu Edo is uitgeschakeld, is hij volledig van Joanne afhankelijk. De nachten brengt hij door zonder te kunnen slapen, de minuten tellend naar de volgende ibuprofen. Omdat op een zeker moment zijn hele hand is opgezwollen, moet de trouwring worden losgeknipt. "Het is een handeling waarvoor alleen de overmaatse betonschaar geschikt blijkt. De vraag 'wat als het hiermee niet lukt?' brandt ons op de lippen." Na veel lichamelijk ongemak van beide partijen geeft de ring zich gewonnen. Maar zijn vingers zwellen nog verder op, totdat er maar één optie rest: het mes moet erin. Een operatie, dat is niet iets waarmee de twee juridisch geschoolden vertrouwd zijn. Alle benodigdheden worden klaargelegd en ontsmet. Naast de fysieke pijn kwelt de onzekerheid. "Wat als de prik niet succesvol is? Wat als ik daarbij een ader raak of een pees? (...) De pijn is nu zo ondraaglijk

Neptunus is aan boord.

Blij gezin.

dat ik me niet kan voorstellen dat het nog erger kan worden." Edo snijdt, maar het resultaat is, zoals hij zelf beschrijft: "bedroevend en verre van ontlastend." Pus noch spanning vloeit af, en de wond schoonmaken lukt nauwelijks want "telkens als ik gezond weefsel raak sla ik dubbel van de pijn." Gelukkig meldt de huisarts via de kortegolfradio dat verdere behandeling met antibiotica en wondverzorging de infectie uiteindelijk eronder zal krijgen. Dat het er allemaal heel slecht uitgezien heeft, realiseren Edo en Joanne zich extra goed als ze een gesprekje van de kinderen opvangen. Die bespreken met elkaar waar ze naartoe zullen gaan als papa er niet meer is. "Aanvankelijk stuit ons betoog dat ik echt niet doodga op ongelovige blikken. Het duurt een paar dagen, dagen waarin mijn situatie langzaam maar zichtbaar verbetert, voor ook zij weer vertrouwen krijgen in een goede afloop."

Meer dan je denkt

Tot nu toe heeft ons gesprek zich vooral geconcentreerd op een aantal memorabele momenten van de vijf jaar durende zeiltocht. Maar wat is zijn belangrijkste indruk als hij van een afstandje terugkijkt op de hele reis? Edo: "We zijn er met ons tweeën achter gekomen dat je veel meer kunt dan je vooraf bedenkt. Het is absoluut niet de permanente vakantie geweest zoals we die vooraf bedacht hadden, maar het heeft ons heel boeiende en interessante ervaringen

gebracht. Als we niet zo naïef en avontuurlijk hadden gedacht, waren we waarschijnlijk niet vertrokken. Deze les vormt ons nu nog steeds." Een concreet voorbeeld hiervan is volgens Edo hun aankoop van een binnenvaartschip. "Nadat we *Sally Lightfoot* hadden verkocht, kwam *Alphecca* op ons pad. Toen we deze sleper uit 1913 voor de eerste keer zagen, bedachten we heel romantisch: daar gaan we op wonen. Dan weet je nog niet voor een tiende wat er later allemaal op je af gaat komen, en dat is maar goed ook. Als je er gewoon aan begint – het verbouwingsproces, het varen en manoeuvreren – dan groei je er vanzelf in en kun je heel veel hebben." Inmiddels woont het gezin in de haven van Rotterdam, nabij het Maritiem Museum. Zou een blik vanuit de stuurhut op de voorbijvarende zeeschepen Edo in de toekomst tot nieuwe vaaravonturen inspireren? [📧](mailto:info@zeilen.nl)

WIN EEN BOEK

Uiteraard verloten we ook dit keer een boek, en natuurlijk is dat *Rondom Afrika – een zeilreis met een jong gezin* van Edo Ankum, gesigeneerd door de auteur. Wil je daarop kans maken? Stuur een berichtje met motivatie naar info@zeilen.nl.

